

Posudek oponenta na bakalářskou práci Michala Trnky *Ústavní vývoj a politický systém ČSR po únoru 1948.*

Práce je věnována některým otázkám ústavního a politického vývoje v období od r. 1945 do léta 1948, deklaratorně období po r. 1948 (abstrakt), resp. mezi únorem 1948 a létem 1948 (Úvod, s. 7). Práce má obligátní rozsah, odkazy na zdroje jsou ve víceméně správné formě, seznam literatury je ve správné formě.

Struktura práce je poměrně logická, ačkoli smysl některých kapitol ve vztahu k tématu práce není jasný (kap. 5.3. a zejména 5.4.) a chronologický ráz není důsledně dodržován (kap. 6). Navíc, vzhledem k názvu práce a abstraktu je poněkud překvapivé, že vývoji po únoru 1948 je věnována v nejlepším případě polovina textu.

Jde o historickou deskripci, opřenu z větší části o domácí sekundární literaturu a z menší části o texty některých legislativních aktů, pramennou edici SÚA k NF v letech 1948-49 a selektivně o pozdní vyjádření některých tehdejších aktérů.

Práce nevychází z žádné teorie, ani neaplikuje žádné specifické metody (ani politologické, ani historické), neobsahuje shrnutí dosavadního bádání ani kritický rozbor relevantních zdrojů.

Práce nemá žádná výzkumnou otázku, má pouze téma a hypotézu. Hypotéza ovšem není určena k testování, jde spíše o jakousi základní tezi – to jistě možné - , která je však, upřímně řečeno, zcela banální (zejména v kontextu autorova tématu, tj. ústavního uspořádání a politického systému): realita a neformální praxe se odchyluje od formálního institucionálního uspořádání.

Autor problém zvětšuje ještě tím, že ve svém tématu v užším smyslu, tedy tématu ústavnosti a zákonnosti vývoje, sleduje de facto tři linie problémů, volně mezi nimi přechází a všechny označuje bez rozlišení jako nezákonnost, příležitostně jako neústavnost: 1) Postup, který je v rozporu s existujícími zákony 2) Postup, který zákon explicitně neošetřuje nebo postup, který neodpovídá autorovu dojmu o správném zákonném postupu, nebo správné zvyklosti 3) Postup, který má zákonný podklad, který se ale zdá autorovi příliš vágní a vytvářený se zřetelem k záměrům KSČ. Výsledkem je nanejvýš analytické zmatení.

Do toho se navíc mísí autorovo přesvědčení, které bych označil za klasický případ retrospektivní determinace („protože se něco stalo, znamená to, že se to muselo stát“, v tomto případě to patrně vyrůstá ze závislosti na sekundární literatuře, zejména na Kaplanovi, neboť jádrem tohoto přesvědčení je, že o směřování ČSR bylo rozhodnuto už v r. 1945 infiltrací KSČ do bezpečnostních složek). V principu by to legitimní metodologická pozice mohla být (specifická forma silného strukturalismu), pokud by ale odpovídala ostatku autorova přístupu a pokud by byla metodologicky zdůvodněná. Je to ale těžko udržitelné jako součást povšechného historického popisu, prostého jakékoli teorie a navíc příležitostně využívajícího některých prvků hermeneutického přístupu s důrazem na aktéry (např. autorovy pokusy vysvětlit chování prezidenta Beneše).

Otazníky bych postavil i nad řadu konkrétních tvrzení, různé míry závažnosti. Pro příklad uvádím čtyři.:

„Pomocí dekretů, v souladu s politickou linií KSČ, se rozběhl proces znárodňování“ (s. 11) – Jak znárodňování, tak cesta dekretů byly v souladu s politickou linií všech tehdejších stran, rozdíl byl v představě rozsahu a praktickém provedení znárodnění.

„Snaha dosáhnout v NF shody byla pro demokratické strany ze zpětného pohledu velmi nešťastná, protože vedla k neustálému ustupování komunistické straně, která toho náležitě využívala“ – Není jasné, proč by zrovna tohle měl být problém; vzhledem k tomu, že v NF se (na rozdíl od vlády) nehlasovalo, ale dosahovalo jednomyslnosti, mohla být NF naopak klasickým konsociačním mechanismem, který brání majorizaci ze strany aktuální většiny; ostatně proto ji většina nekomunistických stran podporovala.

Akční výbory z hlediska zákona neexistovaly, vznikly spontánně ergo nezákonně (např. s. 24 a 20) – To samo o sobě nemusí být nutně totéž, že byly protizákonné, viz třeba postavení politických stran větší část 1. republiky.

Manifestace, demonstrace a Gottwaldovy návštěvy u Beneše v únoru 1948, autorem souhrnně označované za neústavní společenský a osobní tlak – Není sporu, že šlo o snahu přimět prezidenta Beneše k přijetí demise ministrů a že vedle toho došlo i k jednání, které zjevně nebylo zákonné (např. obsazení sekretariátů politických stran osobami, které k tomu neměli žádné zákonné oprávnění), ale označení demonstrace nebo návštěvy předsedy vlády u prezidenta při řešení vládní krize jako neústavní kroků, to je opravdu velmi extenzivní výklad neústavnosti...

Práci navrhuji hodnotit známkou 3.

PhDr. Martin Polášek, PhD.
Ústav politologie FF UK